

DOI: <http://doi.org/10.32750/2022-0109>

УДК 339.7

JEL: F30, F36, F40, H87

Краус Катерина Миколаївна

кандидат економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри управління,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0003-4910-8330
e-mail: k.kraus@kubg.edu.ua

Росохацька Марина Олександрівна

Студентка,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
Київ, Україна
e-mail: morosokhatska.fitu20@kubg.edu.ua

КРИПТОВАЛЮТА ЯК ВОНА Є: “ЕКОНОМІЧНА БУЛЬБАШКА” ЧИ “ЦИФРОВЕ ЗОЛОТО”?

Анотація. У статті досліджено функціональні особливості використання криптовалюти в сучасних умовах глобалізації, інтеграції та повсюдної цифровізації економічних процесів, враховуючи її історичні витоки і передумови. Разом з тим, автори здійснили спробу ретроспективного аналізу появи та динамічного розвитку окремих видів криптовалют в розрізі деяких країн світу. Здійснено оцінку потенційних можливостей криптовалюти “на рівних” з грошима використовуватися як платіжний та фінансовий інструмент. Описано, які саме сфери економічного життя людини та країни можна “підсилити”, використовуючи криптовалюту, але, разом з тим, зазначено й проблемні сторони її обігу.

Розглянуто наукові підходи до розуміння сутності поняття “криптовалюта”, зокрема охарактеризовано найбільш популярні види криптовалют, уніфіковано їх специфічні ознаки. Проведено оцінку рейтингу країн світу, які отримують найбільший дохід від використання криптовалют, в результаті чого виявлено, що лідерами є США та Китай, а Україна займає 10-те місце за підсумками 2020 року. На сучасному етапі цифровізації економік багатьох країн світу, бізнес-процесів та повсякденного життя людини, криптовалюти все частіше пришвидшують та роблять більш дешевим і простим користування різноманітними платформами та сервісами, які руйнують часові й територіальні межі.

Здійснено моніторинг правового статусу криптовалюти у різних країнах світу та виявлено, що все більше з них надають цій особливій валюті статус офіційного та легального правового засобу платежу, порівнюючи її з електронними грошима. Поширення використання різних видів криптовалют трансформує пропозицію фінансових послуг і продуктів. З одного боку, це полегшує доступ до них більш широких мас людей, а з іншого боку – це породжує низку нових ризиків, викликів та фінансову нестабільність у цих країнах. Автори провели ґрунтовне порівняння тенденцій зростання криптовалюти сьогодні в XXI столітті та золота у XX столітті, вказавши на спільні і відмінні риси між цими платіжними інструментами, а також дано пояснення чи можна вважати криптовалюту “цифровим золотом” сучасності.

Ключові слова: фінансові інструменти; криптовалюта; фінансові активи.

ВСТУП

Поглиблення глобалізації й інтеграції економічних відносин у світі, автоматизація бізнес-процесів, широке використання цифрових технологій та інструментів, змінюють докорінно усталені підходи і традиційні моделі до ведення бізнесу. На межі технологічних інновацій, глобальних фінансів та нового покоління монетарної політики перебуває сьогодні криптовалюта. Розвиток всіх цифрових фінансових активів, і зокрема криптовалюти, останніми роками викликає чималий інтерес. І підстави цьому є, адже з часу появи криптовалюти після глобальної фінансової кризи у 2008 році, і до початку

кризи Covid-19, криптовалюта отримала вражаючий поштовх (вартість окремих фінансових інструментів за рік зросла більш ніж у сім разів).

Постановка проблеми. Таке фінансове нововведення як криптовалюта, обіцяє розвиток більш інклюзивної форми фінансування, проте воно не може кинути виклик монополії центральних банків країн світу з точки зору монетарної політики, не піддаючи ризику всю фінансову систему. Відтак, регулятори мають знайти відповідну нормативно-правову базу, щоб скористатися перевагами розвитку цих новітніх фінансових активів без ризику для макрофінансової стабільності країн світу. Такий розвиток подій, безсумнівно, спекулятивного характеру, породжує питання про природу цих фінансових активів та їх оцінку. Які причини такого динамічного поширення криптовалюти? Чи дійсно це фінансові інновації? Чи можемо ми розглядати криптовалюту як нову парадигму в децентралізованих фінансах? Чи може криптовалюта справді сьогодні конкурувати з офіційними валютами за своїми традиційними функціями? Криптовалюта – це ризик чи “рятівник” для глобальної фінансової стабільності?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дати відповідь на ці та інші питання, що пов’язані із виникненням та поширенням використання криптовалюти намагаються як дослідники, так і фінансисти-практики. Цифровізацію грошового обігу у своїх працях досліджували Баден А. та Алі Р., розвиток ринку криптовалют в умовах цифрової економіки Криворучко О. і Краус Н.. Питання сутності криптовалюти, її видів та особливостей застосування в якості фінансових активів і платіжних засобів аналізують Я. Верещака, А. Гончарова, О. Драчов, С. Князєв, А. Ковальчук, О. Кучкова, А. Макурін та інші. Однак, чимало питань, що пов’язані із перспективами та труднощами використання криптовалюти, визначенням доцільності їх застосування як бізнесом, так і громадянами, умовами забезпечення їх стійкості тощо потребує подальшого вивчення та дослідження.

Мета статті полягає в обґрунтуванні та узагальненні інституціональних засад і передумов появи й розвитку криптовалюти у світі, а також формуванні на цій основі перспективних заходів для інвесторів та урядів країн з метою посилення фінансової стабільності на базі використання інноваційних форм грошей.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою розв’язання поставлених завдань використано різні методи дослідження серед яких: аналіз та синтез – при вивченні теоретичних аспектів криптовалют та їх видів; порівняння – при порівнянні особливостей динаміки росту криптовалюти та золота в різні часи; спостереження – при дослідженні використання криптовалют сучасними компаніями в досягненні своїх цілей.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Варто зазначити, що загальний термін “криптовалюта” підтримує ідею, що це форма грошей. Але криптовалюта не володіє якостями, які характеризували гроші в часи Аристотеля (як розрахункову одиницю, засіб збереження вартості та засіб обміну). Насправді ж сьогодні криптовалюта не є ні перевіреною сховищем вартості, ні визнана розрахунковою одиницею і тим більше універсальним платіжним засобом. Волатильність криптовалюти набагато вища, ніж у традиційних валют, а ліквідність не завжди гарантована, як і його конвертованість. У деяких аспектах криптовалюта є найбільш прямим конкурентом офіційних валют. Її швидке зростання починає привертати увагу до ризиків, які вони можуть становити для фінансової системи, особливо якщо одна з них раптом перестане підтримувати свою фіксовану вартість [10].

Важливо відмітити, що поява і популярність криптовалют обумовлена технологічними, інституційними та економічними факторами. Технологічні можливості сучасних інформаційних технологій й комп'ютерних систем досягли високих показників. Сучасні інформаційно-технологічні інновації впливають не тільки на характер функціонування фінансових ринків, а й на всі відтворювальні процеси, виступаючи, при цьому, не лише причиною прискорення динаміки економічних змін, а й новим чинником іманентною нестійкості економічних систем [16].

В сучасному світі важливо йти в ногу з тенденціями, тому вивчення криптовалют хоч і цікавий процес, який потім відкриє чимало можливостей, але й складний процес, бо неправильне використання та необдумані вчинки зможуть привести до банкрутства. Український економіст Єрмошенко М.М. стверджує, що криптовалюта за своїм призначенням нічим не відрізняється від інших платіжних систем, так як дозволяє продавати і купувати товари та послуги. Принципова відмінність криптовалюти від інших платіжних засобів полягає в способі випуску (емісії) платіжних одиниць і організації системи їх зберігання й проведення платежів [4].

Криптовалюти не регулюються і не випускаються жодним органом влади, є децентралізованими та призначені для використання через Інтернет. Ними керують однорангові мережі комп'ютерів, на яких запущено спеціальне програмне забезпечення з відкритим кодом. По суті, криптовалюта – це альтернатива традиційним фізичним грошам, що випускаються урядом [11].

Впровадження та розвиток криптовалют в різних країнах світу відбувається по-різному. Так, за критерієм підходу держави до врегулювання криптовалют, країни поділяють на такі групи:

- держави, в яких криптовалюти мають офіційно закріпленій правовий режим (США, Японія, Швейцарія, Німеччина, Естонія, Канада, Великобританія, Австралія, Швеція, Сінгапур тощо);

- держави, в яких відсутні як правовий режим криптовалют, так і відповідальність за діяльність у сфері ринку криптовалют (Литва, Греція, Камбоджа тощо);

- держави, в яких проведення операцій з криптовалютою заборонено на підставі норм законодавства (Еквадор, М'янма, Лаос, В'єтнам, Індонезія, Ліван, Іран тощо) [6].

Якщо говорити про Україну, то до вторгнення РФ в Україну, криптовалюта була не надто поширена серед більшості людей. Обізнані в цій сфері люди вивчали це, коли ще з'явився перший біткоїн, проте більш широко ми почули про це саме під час війни. Уряд України дозволив надати фінансову допомогу з використанням криптовалют, і Україні надійшло близько 100 млн. доларів США в такому форматі.

“Це справжній злам, - говорить Арі Редборд з американської компанії цифрових технологій TRM Labs. - Розвиток криптовалют і російське вторгнення співпали в часі і ми бачимо як через криптовалюти фінансують спротив, допомагають біженцям. Гадаю, багато молоді дуже переймаються соціальною справедливістю й іншими питаннями. Вони бачать несправедливість цієї війни і прагнуть допомогти народові та урядові України” [1; 3].

Першою і найпопулярнішою криптовалютою у світі є Bitcoin, який не перебуває під контролем центрального банку, але дозволяє проводити операції анонімно і з мінімальними витратами [10]. Bitcoin становить близько 60% загальної капіталізації криптовалют (більше 1700 млрд. доларів США в березні 2021 року), то решта 40% складається з великої кількості різноманітних продуктів.

Окремі види криптовалют можна порівняти з високотехнологічними активами, що дозволяють виконувати смарт-контракти (автоматичне виконання в блокчейнах угод, попередньо оформлених між учасниками мережі). Їх застосування різноманітне: швидко

розвивається ринок “децентралізованих фінансів” (позичення та запозичення криптовалюти, генерація деривативів, подібних до тих, що торгуються на традиційних ринках тощо), відеоігри, онлайн-ставки, а також використання у відповідності реальній економіці, наприклад, сертифікація ланцюгів поставок або торгівля зеленою енергією. Найважливішим засобом у цій категорії є Ethereum, друга за величиною криптовалюта з ринковою капіталізацією 206 млрд. доларів США. Третьою категорією криптовалюти є “стейблкойни”, цифрові активи, які зберігають фіксовану вартість відносно традиційних валют [2].

Історія створення першої криптовалюти досі залишається таємницею. Криптовалюта почала розвиватися після глобальної фінансової кризи 2008 року, коли недовіра до централізованих інституцій стала потужним двигуном їх розвитку. Так, 31 жовтня 2008 року в глобальній мережі Інтернет під ніком “Сатош Накамото” було розміщено файли, де описувалася децентралізована валюта Bitcoin. Найцікавіше те, що ніхто досі не знає, хто саме розробник. Він до сьогоднішнього дня залишається анонімним. Є багато припущень, здогадок, хто це може бути. Згодом “Сатош Накамото” створив перший гаманець та запустив валюту. Станом на 2022 рік загадковий “Сатош Накамото” володіє близько 19 млрд. доларів США та ні разу нікуди кошти не були витрачені. Можливо, це для того, щоб такі великі транзакції не спричинили швидке падіння курсу.

Одиниці Bitcoin (монети) представляють собою комп’ютерні файли, такі як, наприклад, текстовий файл. В свою чергу, так звані “монети” в системі Bitcoin (BTC) є криптографічними (математичними) хеш-кодами, тобто створеними із застосуванням технологій шифрування, кожен з яких є унікальним по своїй природі і не може використовуватися двічі. Провівши аналогію між Bitcoin і дорогоцінними металами, можна побачити різницю між новим засобом розрахунків та іншими фінансовими інструментами. Якщо вартість золота або срібла базується на їх фізичних властивостях, то використання Bitcoin базується на його математичних властивостях [8].

Курс Bitcoin, починаючи з лютого по грудень 2013 року, повторює динаміку курсу золота у 1965-2005 роках. Неймовірний вплив на зростання курсу криптовалюти зробив розвиток ринку послуг, покупки на яких здійснюються за допомогою даного платіжного інструменту. Порівняльний аналіз курсу криптовалюти Bitcoin і золота свідчить про те, що вже у середині 2013 року курси зблизилися, що дозволило говорити про Bitcoin як про “електронне золото” [4].

Криптовалюта – це засіб, який може конкурувати із золотом за деякими своїми функціями. У цьому випадку диверсифікація активів, що зберігаються в золоті, може дати криптовалюти значний потенціал зростання. Для інвесторів золото є захистом від надзвичайного ризику та інфляції. З огляду на його низьку кореляцію з іншими класами активів, тримання частини активів у золоті, як правило, вважається диверсифікацією портфеля (ця частка оцінюється від 5 до 15%) [7]. Золото має ці властивості через свій символічний статус, набутий століттями (пов’язаний з його рідкістю).

У вересні 2009 року вперше було виконано придбання Bitcoin за традиційні гроші. Сума угоди становила 5,02 доларів США, за які Марті Малмі продав користувачеві NewLibertyStandard 5050 біткоїнів. Кошти були перераховані на рахунок PayPal. У 2010 році курс Bitcoin був низьким, тому що монети добувалися без особливих зусиль. Користувачі займалися майнінгом (створенням нових монет) заради інтересу, але не мали чіткої уяви, куди вони витратять криптовалюту [10].

Нині все більше компаній, інституційних інвесторів та інвестиційних фондів цікавляться Bitcoin. Найяскравішим прикладом стало рішення Tesla придбати 1,5 млрд. Bitcoin у лютому 2021 року. Платіжні платформи (Paypal) тепер також приймають Bitcoin

як засіб платежу. Це, природно, призвело до очікувань значного зростання попиту. Компанії, особливо в технологічному секторі, розглядають криптовалюту як можливість зміцнити свої позиції, готуючись прийняти нові цифрові методи оплати. Підраховано, що компанії S&P 500 має готівкою в розмірі 1 трлн. доларів США (у тому числі понад 200 млрд. доларів США лише в технологічному секторі). Попит з боку цих гравців, безсумнівно, підтримає оцінку криптовалюти.

Bitcoin не має внутрішньої віддачі і не має природного захисту проти втрати капіталу. Природно, що виникає питання про його справедливую вартість. Криптовалюта не має звичайних характеристик активів. На відміну від інших активів (акції, облігації, валюти, нерухомість, товари), криптовалюта не має реального економічного активу. З одного боку, її пропозиція обмежена (і не контролюється центральним органом), а з іншого боку, детермінанти попиту можуть змінюватися з часом і між покупцями. Відтак, неможливо оцінити потенційний попит на ці “активи”, якщо не зробити припущення щодо точної ролі, яку вони відіграватимуть у майбутньому. Останнім часом головною причиною покупки криптовалюти було очікування подальшого зростання (обумовленого новими категоріями інвесторів). Якщо це так, то Bitcoin був би архетипом “економічної бульбашки”, але тим не менш, сам по собі цей спекулятивний вимір не виключає гіпотезу про те, що очікування зростання є цілком обґрунтованим.

Де ж можна використати Bitcoin? За нього можна придбати продукти харчування, напої, одяг, квитки на літак, нерухомість, подарункові сертифікати тощо. Сьогодні створено вже чимало сервісів, які приймають криптовалюту. Наприклад, TravelbyBit допомагає заощадити на великих комісіях кредитної картки у подорожах по світу, бронюючи квитки та готелі за допомогою Bitcoin та інших криптовалют. Бронювання, використовуючи криптовалюту, дає 10% знижки. Інший сервіс Spendabit – пошукова система товарів, які можна придбати за допомогою Bitcoin. Платформа Coinmap допомагає знайти усіх криптовалютних продавців і банкомати, а сервіс Bitrefill дозволяє з Bitcoin придбати подарунковий сертифікат та поповнити телефон [12].

Bitcoin з’являється все у більшій кількості країн, стає все більше популярним. На наведеному нижче рисунку 1 представлено рейтинг 25 країн з найбільшим реалізованим прибутком Bitcoin за 2020 рік, де Україна зайняла 10 місце [5].

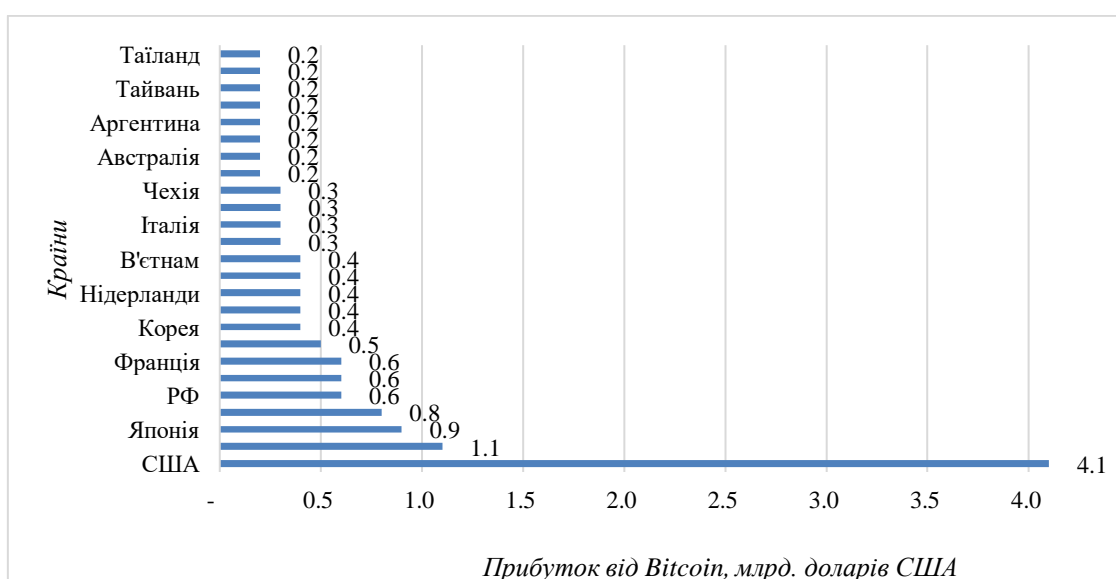


Рис. 1. Рейтинг Топ-25 країн світу, що отримують найбільші прибутки від Bitcoin у 2020 році (побудовано авторами на основі джерела 13)

Примітним є очевидне домінування США, американські інвестори отримали понад 4 млрд. доларів реалізованого прибутку від Bitcoin у 2020 році, що більш ніж у 3 рази перевищує Китай – другу країну у даному рейтингу. Це може здатися дивним, враховуючи, що Китай історично має найбільший обсяг транзакцій з криптовалютою, але біржі, що орієнтовані на США, відзначали величезний приплив у 2020 році, який був реалізований до кінця року, що, ймовірно, припадає на великі досягнення країни. Очевидною є й кількість країн, які перевищують свою вагу в інвестиціях у Bitcoin порівняно з їх рейтингом за традиційними економічними показниками. В'єтнам – ідеальний приклад. У В'єтнамі останні 20 років спостерігається суттєвий економічний ріст, який знизив рівень бідності з понад 70% до нижче 6% з 2002 року, країна посідає 53 місце за ВВП з 262 млрд. доларів. Однак В'єтнам має високий рівень поширення криптовалюти серед населення, займаючи 10 місце в Глобальному індексі прийняття криптовалют. У 2020 році В'єтнам зайняв 13-е місце за прибутком від інвестицій в Bitcoin у розмірі 351 млн. доларів, випереджаючи країни, які займають вищі показники за традиційними економічними показниками, такі як Австралія та Бельгія [14].

Інші країни дотримуються протилежної моделі, найкращим прикладом якої є Індія. Маючи понад мільярд громадян, Індія є 2-ю за чисельністю населення країною у світі та має п'яту за величиною економіку з ВВП у 2,9 трлн. доларів. Однак, країна посідає дивно низьке 18 місце за прибутком від інвестицій в Bitcoin – 241 млн. доларів. Це може бути результатом історичної неприязні індійського уряду до криптовалюти. До рішення Верховного суду в березні 2020 року Індія заборонила всім банкам мати будь-які операції з криптовалютним бізнесом, що вкрай ускладнило для жителів купівлю/торгівлю криптовалютою. Хоч рішення викликало оптимізм у криптовалютній спільноті країни, уряд з тих пір запропонував повну заборону, що забороняло б жителям купувати, продавати, тримати або майнити криптовалюту. Ці правила, можливо, завадили індійським інвесторам скористатися перевагами недавнього буму криптовалюти в такій мірі, як інвестори в інших країнах [13].

Проте, криптовалюта не зарекомендували ще себе у повній мірі. Її вартість злетіла під час економічної кризи Covid-19, але не пережила епізоду фінансового стресу. Кореляція криптовалюти з іншими класами активів невідома, а тому надання їй такого ж статусу, що й золото є сумнівним. Однак не можна виключати, що криптовалюта грає роль “цифрового золота”, особливо для молодшого покоління. Криптовалюта більш подільна, і її зберігання не є більш ризикованим [15]. Її нестабільність не обов'язково є перешкодою, бо саме золото є більш мінливим, ніж більшість основних валют.

Поширення використання криптовалют трансформує пропозицію фінансових послуг і продуктів. Початково криптоактиви були розроблені для зниження транзакційних витрат і розширення доступу до фінансових послуг. За оцінками Банку міжнародних розрахунків (BIS), 1,7 млрд. людей у всьому світі не мають банківських послуг або недостатньо обслуговуються, коли йдеться про фінансові послуги. Тому, повністю децентралізована та звільнена від посередництва система криптовалют може вирішити цю проблему, дозволивши розробити глобальні платіжні системи, які є швидшими, дешевшими та більш інклюзивними, ніж поточні платіжні системи [9].

Переваги, які висувуються промоутерами криптовалюти, різноманітні: полегшення транзакцій та передачі активів у децентралізованій та безпечній мережі; зниження транзакційних/переказних витрат у порівнянні з традиційною фінансовою системою; надання безкоштовного доступу всім, хто має доступ до Інтернету; обмеження знання про операцію (або передачу) залученими сторонами; надання повної власності на активи власнику; безпека на основі незламної системи шифрування [17].

Отже, для уряду країн використання криптовалюти сприятиме забезпеченню відсутності регулювання та анонімності, що сприяє кіберзлочинності в усіх її формах (чорний ринок, відмивання грошей та ухилення від сплати податків). Для користувачів децентралізація веде за собою нові ризики: втрата даних; недоступність даних у разі фізичного пошкодження сервера; кібератаки або назавжди відключитися від Інтернету (ризик у недемократичних країнах або країнах, що перебувають у стані війни); неконвертованість (відсутність рівного курсу); незворотність операцій; волатильність тощо. Крім того, вплив на навколишнє середовище негативний, адже експлуатація криптовалюти енергоємна. Підраховано, що видобуток Bitcoin споживає більше електроенергії, ніж вся бельгійська економіка [10].

Але головною перешкодою для влади є ризик фінансової нестабільності. Належним чином регульовані криптоактиви можуть співіснувати з цифровими валютами, які центральні банки мають намір випустити в найближче десятиліття. Залишається знайти правильний зв'язок між цими криптоактивами, які підтримують більш інклюзивне децентралізоване фінансування, і національними центральними банками, які єдині здатні гарантувати фінансову стабільність.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Світ поки що не прийшов до однієї думки щодо криптовалют. Проте, все більше зацікавлених нею. А тому, поки є попит, країни мають знаходити шляхи впровадження її в повсякденне життя, йти на зустріч новому, поступово пристосовуватися.

Криптовалюта – особливий різновид електронних грошей, функціонування яких засноване на децентралізованому механізмі емісії та обігу і являє собою складну систему інформаційно-технологічних процедур, побудованих на криптографічних методах захисту, що регламентують ідентифікацію власників та фіксацію факту їх зміни. Поява і популярність криптовалюти обумовлені технологічно, інституційно і економічно, функціонування ж – засновано лише на неформальних нормах.

Регулятори країн G7 налаштовані регулювати екосистему криптовалют. Ймовірно, що це призведе до коригування її ціни, можливо, жорстокого (здається, покупці не знижують жодного регуляторного ризику). Але як тільки нормативне середовище буде прояснено і основні ризики усунено, криптовалюта може знову процвітати, цього разу на основі потреб більш інклюзивної економіки та фінансової системи [8]. Очевидно, що компанії, інституційні інвестори та інвестиційні фонди прагнуть отримати більше цифрових активів. Але отримати переваги інновацій, контролюючи їх надлишки, є проблемою, з якою стикаються регулятори і центральні банки у XXI столітті. Лише після того, як регуляторне середовище стабілізується, а відносини з цифровими валютами центральних банків будуть прояснені, керуючі активами зможуть рекомендувати цифрові активи як безпечні інструменти інвестування. Зрештою, інвестиції в криптовалюту є багатообіцяючими, але вони все ще носять спекулятивний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бедратенко О. (2022). Біткоїн і війна. Як Україні допомагають криптовалюти і чи зможе Росія скористатись “криптою”, щоб обійти санкції. *Голос Америки (VOA)*, 14.05.2022. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/6571468.html> (дата звернення: 17.06.2022).
2. Доронін І.М. (2017). Криптовалюти: соціально-економічні фактори, право та функції держави. *Інформація і право*, 3(22). 85-93.
3. Как криптовалюты помогают Украине и России во время войны: мнения экспертов (2022). *ФОКУС*, 01.03.2022. URL: <https://focus.ua/digital/508137-kak-kriptovalyuty-pomogayut-ukraine-i-rossii-vo-vremya-voynu-mneniya-ekspertov> (дата звернення: 16.06.2022).
4. Колдовський А.В., Чернега К.В. (2015). Проблемні аспекти теоретичного осмислення криптовалюти, як явища сучасної інформаційної економіки. *Проблеми і перспективи розвитку банківської*

системи України, Вип. 42. 100-110.

5. Кудіна М. (2021). Україна потрапила до 10 країн з найбільшим заробітком на Bitcoin. *Інтернет свобода*. URL: <https://netfreedom.org.ua/article/ukrayina-potrapila-do-10-krayin-z-najbilshim-zarobitkom-na-bitcoin> (дата звернення: 15.06.2022).

6. Лук'янчук Р.В. (2021). Кращі практики правового забезпечення обігу криптовалют: сучасний досвід Австралії. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*, 53. URL: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc53/30.pdf> (дата звернення: 12.06.2022).

7. Мерінова С.В., Половенко Л.П. (2021). Роль криптовалют у цифровій економіці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*, Вип. 42. 80-87.

8. Прокопенко В. (2021). Правове регулювання криптовалют світі. *LegalHUB*, 13.09.2021. URL: <https://legalhub.online/blogy/pravove-regulyuvannya-kryptovalyut-u-sviti> (дата звернення: 01.06.2022).

9. Українська Л.О., Машенко М.А. (2020). Інноваційні фінансові продукти як цифрові інструменти оптимізації обороту товарів і послуг. *Ефективна економіка*, 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/6.pdf (дата звернення: 17.06.2022).

10. Що таке криптовалюта bitcoin і навіщо вона потрібна (2021). *Guland*. URL: <https://guland.com.ua/kryptovalyuta/bitcoin/shcho-take-bitcoin.htm> (дата звернення: 15.06.2022).

11. Що таке криптовалюта? (2022). *Володимирець City*, 19.03.2022. URL: <https://volodymyrets.city/articles/199818/scho-take-kriptoalyuta> (дата звернення: 18.06.2022).

12. Що таке Bitcoin? (2020). *BINANCE ACADEMY*, 24.02.2020. URL: <https://academy.binance.com/uk/articles/what-is-bitcoin#how-long-does-it-take-to-mine-a-block> (дата звернення: 15.06.2022).

13. Bitcoin Gains by Country: Who Benefited the Most from the 2020 Boom? (2021). *Chainalysis*, 07 June 2021. URL: <https://blog.chainalysis.com/reports/bitcoin-gains-by-country-2020/> (дата звернення: 11.06.2022).

14. Crypto-currencies: a bubble or the emergence of a new paradigm in decentralised finance? (2022). *AMUNDI*. URL: <https://research-center.amundi.com/article/crypto-currencies-bubble-or-emergence-new-paradigm-decentralised-finance> (дата звернення: 12.06.2022).

15. Rejeb A., Rejeb K., Keogh J. (2021). Cryptocurrencies in modern finance: a literature review. *Etikonomi*, vol. 20(1). 93-118.

16. Kraus N.M., Kraus K.M., Osetskiy V.L. (2020). New quality of financial institutions and business management. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 6, no. 1. 59–66. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/766>.

17. Краус К.М., Краус Н.М., Манжура О.В. (2022). Blockchain як новітній фінансовий інститут: процеси, стратегії, технології та практика застосування в умовах цифровізації економіки. *Ефективна економіка*, 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/76.pdf (дата звернення: 30.01.2022).

Kateryna M. Kraus

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Borys Grinchenko Kyiv University,
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-4910-8330
e-mail: k.kraus@kubg.edu.ua

Maryna O. Rosokhatska

Student,
Borys Grinchenko Kyiv University,
Kyiv, Ukraine
e-mail: morosokhatska.fitu20@kubg.edu.ua

CRYPTOCURRENCY AS IT IS: “ECONOMIC BUBBLE” OR “DIGITAL GOLD”?

Abstract. The article examines the functional features of the use of cryptocurrency in modern conditions of globalization, integration and widespread digitalization of economic processes, taking into account its historical origins and preconditions. However, authors attempted a retrospective analysis of the emergence and dynamic development of certain types of cryptocurrencies in terms of some countries. The potential of cryptocurrency “on an equal footing” with money to be used as a payment and financial instrument has been assessed. It is described which spheres of economic life of a person and a country can be “strengthened” using cryptocurrency, but, at the same time, the problematic aspects of its circulation are indicated.

Scientific approaches to understanding the essence of the concept of “cryptocurrency” are considered, in particular, the most popular types of cryptocurrencies are characterized, their specific features are unified. The rating of the countries with the highest income from the use of cryptocurrencies was assessed, as a result of which it was found that the leaders are the United States and China, and Ukraine ranks 10th in 2020. At the current stage of digitalization of many economies, business processes and everyday life, cryptocurrencies are increasingly accelerating and making it cheaper and easier to use a variety of platforms and services that destroy time and space.

The legal status of cryptocurrency was monitored in different countries of the world and it was found that more and more of them give this special currency the status of official and legal tender, comparing it with electronic money. The proliferation of different types of cryptocurrencies is transforming the supply of financial services and products. On the one hand, it facilitates access for them to a wider mass of people, and on the other hand, it creates a number of new risks, challenges and financial instability in these countries. Authors made a thorough comparison of the growing trends of cryptocurrency in the XXI century and gold in the XX century, pointing out the common and different features between these payment instruments, and explained whether cryptocurrency can be considered “digital gold” of today.

Key words: financial instruments; cryptocurrency; financial assets.

REFERENCES

1. Bedratenko, O. (2022), “Bitcoin and war. How cryptocurrencies help Ukraine and whether Russia will be able to use “crypto” to circumvent sanctions”, *Golos Ameryky (VOA)*, 14 May 2022, available at: <https://ukrainian.voanews.com/a/6571468.html> (Accessed 17 June 2022). (in Ukrainian)
2. Doronin, I.M. (2017), “Cryptocurrencies: socio-economic factors, law and functions of the state”, *Informatsiia i pravo*, no. 3(22), pp. 85-93. (in Ukrainian)
3. “How cryptocurrencies help Ukraine and Russia during the war: expert opinions” (2022), *FOKUS*, 01 March 2022, available at: <https://focus.ua/digital/508137-kak-kriptovalyuty-pomogayut-ukraine-i-rossii-vo-vremya-voyny-mneniya-ekspertov> (Accessed 16 June 2022). (in Ukrainian)
4. Koldovskiy, A.V., Chernega, K.V. (2015), “Problematic aspects of the theoretical understanding of cryptocurrency as a phenomenon of modern information economy”, *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, vol. 42, pp. 100-110. (in Russian)
5. Kudina, M. (2021), “Ukraine is among the 10 countries with the highest earnings on Bitcoin”, *Internet Svoboda*, available at: <https://netfreedom.org.ua/article/ukrayina-potrapila-do-10-krayin-z-najbilshim-zarobitkom-na-bitcoin> (Accessed 15 June 2022). (in Ukrainian)
6. Lukyanchuk, R.V. (2021), “Best Practices in Legal Enforcement of Cryptocurrencies: The Modern Experience of Australia”, *Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Seriya: Yurysprudentsiia*, no. 53, available at: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc53/30.pdf> (Accessed 12 June 2022). (in Ukrainian)

7. Merinova, S.V., Polovenko, L.P. (2021), "The role of cryptocurrency in the digital economy", *Naukovyi visnyk Khersonskogo derzhavnogo universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. 42, pp. 80-87. (in Ukrainian)
8. Prokopenko, V. (2021), "Legal regulation of cryptocurrencies in the world", *LegalHUB*, 13 September 2021, available at: <https://legalhub.online/blogy/pravove-regulyuvannya-kryptovalyut-u-sviti> (Accessed 01 June 2022). (in Ukrainian)
9. Ukrainska, L.O., Mashchenko, M.A. (2020), "Innovative financial products as digital tools for optimizing the turnover of goods and services", *Efektivna ekonomika*, no.11, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/6.pdf (Accessed 17 June 2022). (in Ukrainian)
10. "What is the cryptocurrency bitcoin and why do you need it" (2021), *Guland*, available at: <https://guland.com.ua/kryptovalyuta/bitcoin/shcho-take-bitkoin.htm> (Accessed 15 June 2022). (in Ukrainian)
11. "What is a cryptocurrency?" (2022), *Volodymyrets City*, 19 March 2022, available at: <https://volodymyrets.city/articles/199818/scho-take-kryptovalyuta> (Accessed 18 June 2022). (in Ukrainian)
12. "What is Bitcoin?" (2020), *BINANCE ACADEMY*, 24 February 2020, available at: https://academy.binance.com/uk/articles/what-is-bitcoin#how-long-does-it-take-to-mine-a-block__ (Accessed 15 June 2022). (in Ukrainian)
13. "Bitcoin Gains by Country: Who Benefited the Most from the 2020 Boom?" (2021), *Chainalysis*, 07 June 2021, available at: <https://blog.chainalysis.com/reports/bitcoin-gains-by-country-2020/> (Accessed 11 June 2022). (in English)
14. "Crypto-currencies: a bubble or the emergence of a new paradigm in decentralised finance?" (2022), *AMUNDI*, available at: <https://research-center.amundi.com/article/crypto-currencies-bubble-or-emergence-new-paradigm-decentralised-finance> (Accessed 12 June 2022). (in English)
15. Rejeb, A., Rejeb, K., Keogh, J. (2021), "Cryptocurrencies in modern finance: a literature review", *Etikonomi*, vol. 20(1), pp. 93-118. (in English)
16. Kraus, N.M., Kraus, K.M., Osetskyi, V.L. (2020), "New quality of financial institutions and business management", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 6, no. 1, pp. 59–66, available at: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/766> (Accessed 13 June 2022). (in English)
17. Kraus, K.M., Kraus, N.M., Manzhura, O.V. (2022), "Blockchain as the newest financial institution: processes, strategies, technologies and practice of application in the conditions of digitalization of economy", *Efektivna ekonomika*, no. 1, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/76.pdf (Accessed 30 January 2022). (in Ukrainian)



This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.